

NYTT OM LUFTKONTROLL

NR 2 2018

**Det här brevet är en del i Naturvårdsverkets
vägledning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft.**

Naturvårdsverkets handbok "Luftguiden" snart i ny version

En reviderad version av Naturvårdsverkets handbok "Luftguiden" kommer att publiceras i början av nästa år. Handboken har uppdaterats i första hand till följd av Naturvårdsverkets reviderade föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (2016:9). Handboken riktar sig främst till kommuner, länsstyrelser, luftvårdsförbund och berörda centrala myndigheter. Håll gärna utkik efter den nya versionen på Naturvårdsverkets webbsida framåt slutet av januari: www.naturvardsverket.se/mknluft.

Vi vill samtidigt rikta uppmärksamhet mot de särskilda vägledningar som tagits fram under de senaste åren, t.ex. när det gäller kvalitetssäkring, genomförande och rapportering av modellering, inledande kartläggning och objektiv skattning m.m. I den nya, kommande versionen av handboken samt på Naturvårdsverkets webb finns en sammanställning av all MKN-relaterad vägledning: www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/miljokvalitetsnormer/mkn-luft/vagledningsdokument-mkn.pdf

All inrapporterad data för 2017 finns nu tillgänglig i datavärdens portal

Naturvårdsverket vill tacka kommuner, samverkansområden och andra aktörer för alla insatser under året med rapportering av luftkvalitetsdata från 2017. Data från ett femtiotal kommuner har rapporterats in. All mätdata och metadata (information om mätning och mätstation) har nu granskats och finns tillgänglig i datavärdens portal som:

- Årsvis statistik: <http://shair.smhi.se/portal/yearly-statistics>

- Halter i luft: <http://shair.smhi.se/portal/concentrations-in-air>
- Halter i nederbörd: <http://shair.smhi.se/portal/concentrations-in-precipitation>

En mycket positiv utveckling är ökningen av antalet inrapporterade objektiva skattningar och inledande kartläggningar. Över 100 kommuner och samverkansområden rapporterade in underlag, vilket är en dryg fördubbling jämfört med året innan. Alla redovisningar som har rapporterats i form av en rapport/skriftlig dokumentation har publicerats i datavärdens portal:

- <http://shair.smhi.se/portal/objective-estimations>

Det nyframtagna verktyget VOSS (Verktøy for objektiv skattning med spridningsmodellering) har använts av många kommuner. Mer information om VOSS finns på Reflab-modellers webbsida: <http://voss.smhi.se/>

Redovisningar av modellberäkningar som har rapporterats i form av en rapport/skriftlig dokumentation har också publicerats:

- <http://shair.smhi.se/portal/model-calculations>.

Naturvårdsverket jobbar vidare tillsammans med datavärden för att i framtiden kunna tillgängliggöra mer av den information som rapporteras om modellberäkningar och objektiva skattningar, t.ex. resultat i kartform för de som rapporterar resultat i GIS-format.

En sammanställning av alla kommuners och samverkansområdets rapporteringar (mätning, modellering, objektiv skattning) för 2017 finns här:

<http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/Luft-klimat/publicerad-sammanstallning-av-rapporterade-data-2017.xlsx>. För data hänvisas till datavärdens portal: www.smhi.se/datavardluft.

Rapporterade mätdata har även rapporterats vidare till EU. Data presenteras på EEA:s visningstjänster: <http://aqportal.discomap.eea.europa.eu/products/data-viewers/statistical-viewer-public/>. Data kommer även att publiceras i nästa version av EEA:s rapport om luftkvaliteten i Europa som publiceras årligen (senaste versionen: www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2018

Mätdata från 2018 ska rapporteras till datavärden senast 31 mars 2019, resultat från modellberäkningar, inledande kartläggningar och objektiva skattningar senast 30 juni. Naturvårdsverket kommer att skicka ut information inför detta.

Återkoppling på rapportering av objektiv skattning m.m.

Naturvårdsverket lät i somras en student göra en genomgång av de objektiva skattningar och inledande kartläggningar samt kontrollstrategier som rapporterats in till datavärden. Vi kommer under nästa år att ge återkoppling på dessa till kommunerna och samverkansområdena som ett stöd inför rapporteringen 2019. Vi kommer även att skicka med en mall för utvärdering som vi gärna tar emot synpunkter på.

Kontroll av likvärdiga partikelinstrument

Under vintern och våren genomförde Referenslaboratoriet för mätningar löpande kontroll av likvärdiga partikelinstrument på totalt fyra platser, en plats i Västerås och tre i och runt Stockholm. Resultatet har nu publicerats i två rapporter, [Ref-m: 2018:1](#) och [Ref-m: 2018:2](#), som kan hittas på referenslaboratoriets hemsida. Resultatet för ett instrument, Grimm EDM 180, sticker ut och är betydligt sämre än i tidigare kontroller, referenslaboratoriet utreder därför tillsammans med tillverkare och användare huruvida instrumentet faktiskt fungerar i svenska miljöer.

Kommuner som står inför beslutet att köpa nya mätinstrument är liksom tidigare välkomna att ta kontakt med referenslaboratoriet för en diskussion kring vilken typ av instrument som kan vara lämpligt utifrån kommunens behov.

Referenslaboratoriets besök på kommunernas mätstationer

Referenslaboratoriet för mätningars arbete med att besöka mätstationer runt om i landet har fortsatt och under året har ytterligare tio kommuner fått besök. Detta innebär att referenslaboratoriet nu besökt majoriteten av de kommuner som genomför kontinuerliga mätningar av luftföroreningar. Besöken har gjort att referenslaboratoriet fått en betydligt bättre och tätare kontakt med dessa kommuner. Landskrona, Umeå och Örnsköldsvik står på väntelistan och dessa kommuner tänkte referenslaboratoriet besöka nästa år.

Uppdaterad vägledning kring kvalitetssäkring (QA/QC)

I mars publicerade referenslaboratoriet för mätningar en andra version av manualen [Harmonisering QA/QC – För luftkvalitetsmätningar i Sverige](#). Syftet med manualen är att ge stöd och vägledning för kommuner och luftvårdsförbund vid kvalitetssäkring av luftkvalitetsmätningar. I den nya versionen finns fördjupad vägledning vid upphandling av mätkonsult samt mer stöd vid datavalidering jämfört med den tidigare.

Interkalibrering i Italien

I början av året deltog referenslaboratoriet för mätningar i en europeisk interkalibrering för PM10 och PM2,5 i Ispra, Italien. Interkalibreringen gick ut på att samtliga EU-länders referenslaboratorier samlades på ett ställe och mätte PM10 och PM2,5 parallellt under åtta veckor. Syftet var att säkerställa att samtliga länders mätningar överensstämmer och på så sätt etablera spårbarhet för respektive lands nationella partikelstandarder. Den preliminära återkopplingen från Italien visar på ett bra resultat för det svenska referenslaboratoriet, ett resultat som är viktigt för att säkerställa tillförlitlighet i de löpande kontroller som

genomförs med den svenska standarden.

Ny rapport med resultat från den nationella luftövervakningen

Naturvårdsverket bedriver inom Programområde Luft luftövervakning på ett stort antal områden från halter i luft och nedfall av ett flertal föroreningar till modellberäkningar och klimatrelaterad övervakning. Vartannat år tas den s.k. sakrapporten fram, med resultat och kortfattade analyser från alla delprogram. Den senaste rapporten, med data fram till 2017, gavs ut precis nyligen. Rapporten kan utgöra ett stöd för kommuner, län och centrala myndigheter vid exempelvis miljömålsuppföljning.

Länk till rapporten "Nationell luftövervakning - Sakrapport med data från övervakning inom Programområde Luft t.o.m. 2017" IVL nr C360:

<https://www.ivl.se/download/18.72aeb1b0166c003cd0d24b2/1545140832190/C360.pdf>

Fördjupad revision av tre delprogram inom den nationella luftövervakningen

Under vintern och våren kommer en brittisk konsult (CEH, Centre for Ecology & Hydrology) att genomföra en fördjupad revision av de tre delprogram inom Programområde Luft som rör försurande och övergödande ämnen: Försurande och övergödande ämnen i luft och nederbörd, Krondroppsnätet-NV (Naturvårdsverkets del av Krondroppsnätet) och MATCH – Sverigemodellen. Projektet är en komplettering av den revision som genomfördes av hela programområdet 2015-2016. Uppdraget kommer att levereras sommaren 2019 och Naturvårdsverket kommer därefter att analysera resultatet och genomföra lämpliga förändringar i programmen. Länsstyrelser och berörda myndigheter kommer att kontaktas under processens gång.

www.naturvardsverket.se/programomradeluft

EU:s "Fitness Check" av luftkvalitetsdirektiven

Arbetet med EU-kommissionens "Fitness Check" av EU:s luftkvalitetsdirektiv pågår. En stakeholder workshop kommer att äga rum i Bryssel den 15 januari och flera intressenter i Sverige har fått en inbjudan till workshopen.

Under sommaren genomfördes ett offentligt samråd. Alla inkomna svar och en sammanfattande rapport från samrådet har publicerats:

https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-support-fitness-check-eu-ambient-air-quality-directives_en.

Sverige har deltagit i en särskild fallstudie för att undersöka hur luftkvalitetsdirektiven har genomförts i landet och vilka effekter detta har medfört. Naturvårdsverket har deltagit i

studien tillsammans med ett antal andra aktörer i Sverige. Resultat från fallstudierna kommer att redovisas under första halvan av 2019.

Mer information om EU:s "Fitness Check":

http://ec.europa.eu/environment/air/quality/aqd_fitness_check_en.htm

Europeiska Revisionsrättens specialrapport om luftföroreningar

Europeiska Revisionsrätten har tagit fram en särskild rapport om luftföroreningar:

"Luftföroreningar: Vår hälsa är fortfarande inte tillräckligt skyddad" (engelska originalet:

"Air pollution: Our health still insufficiently protected"). Rättsrevisionen har granskat EU-

kommissionens arbete med luftkvalitet och undersökt hur väl EU:s luftkvalitetsdirektiv har

implementerats i medlemsstaterna. Viktiga brister har identifierats och rättsrevisionen har

lämnat en rad rekommendationer till kommissionen i syfte att förbättra luftvårdsarbetet

inom EU. Rekommendationerna inkluderar en ambitiös revidering av luftkvalitetsdirektivet

med skärpta gräns- och målvärden för luftföroreningar. Den svenska rapportversionen kan

laddas ner här:

www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_23/SR_AIR_QUALITY_SV.pdf

EU-rapport om åtgärder mot småskalig förbränning

Inom ramen för EU-kommissionens arbete med utvecklingen av en "Clean Air Outlook" för

EU, har en rapport tagits fram om åtgärder och styrmedel för att minska utsläpp från

småskalig förbränning. Rapporten finns här:

http://ec.europa.eu/environment/air/pdf/clean_air_outlook_combustion_sources_report.pdf

Mer information om EU:s Clean Air Outlook finns här:

http://ec.europa.eu/environment/air/clean_air/outlook.htm

Vägledning

En viktig uppgift för Naturvårdsverket är att vägleda kommunerna i arbetet med

miljökvalitetsnormerna. Handboken kompletteras av våra stödfunktioner (reflaben och

datavärden).

[Luftguiden Handbok 2014:1](#) – Naturvårdsverkets vägledning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft

[Särskild vägledning för inledande kartläggning och objektiv skattning](#) – Vid framtagande av inledande kartläggning eller objektiv skattning

[Referenslaboratoriet för tätortsluft – mätningar](#) som kan hjälpa till med frågor om kvalitetssäkring, val av mätmetod/mätinstrument etc.

[Referenslaboratoriet för tätortsluft – modeller](#) som är en stödfunktion vid frågor om

modellering av luftkvalitet.

[Datavårdskap Luft](#) – Datavärden ansvarar för mottagande, lagring och tillgängliggörande av luftdata från kommunerna samt rapportering av dessa till EU.

Projektplatsen – På www.projektplatsen.se har vi två samarbetsytor ("Kontroll av MKN luft" och "Åtgärdsprogram – luft") där vi informerar om nyheter, bjuder in till dialog osv. Vid intresse av att få tillgång till detta, kontakta MKN-luft@naturvardsverket.se.

Kontakta oss

Kontakta oss gärna om ni har frågor: MKN-luft@naturvardsverket.se

Besök även gärna våra webbsidor:

www.naturvardsverket.se/luft (samlingssida för Naturvårdsverkets webbsidor om luft)

www.naturvardsverket.se/mknluft (om miljökvalitetsnormer för utomhusluft)

www.naturvardsverket.se/programomradeluft (om nationella luftövervakningen)

19 december 2018